

Celem projektu jest zbadanie transformacji społeczeństwa obywatelskiego w odpowiedzi na dwa kryzysy: 1) związany z inwazją Rosji na Ukrainę i uchodźstwem ukraińskim; 2) związany z kryzysem na granicy polsko-białoruskiej. Każdemu z tych przełomowych wydarzeń towarzyszyły działania pomocowe podejmowane przez aktywistów i organizacje pozarządowe. Nie były to jednak wyłącznie osoby z tzw. społeczeństwa przyjmującego. Podczas gdy tradycyjnie aktywności społeczne w ramach społeczeństwa obywatelskiego analizowano przez pryzmat działań obywateli, nowe sytuacje i okoliczności wymagają rozszerzenia tego podejścia: uwzględnienia aktywności migrantów i przedstawicieli mniejszości w procesie mobilizacji społecznej. Migranci są nie tylko biernymi odbiorcami działań pomocowych, ale również aktywistami, inicjującymi działania i tworzącymi instytucje pomocowe w ramach społeczeństwa obywatelskiego. Projekt podkreśli zaradność i sprawczość imigrantów w sytuacjach kryzysowych. Kontekst intensywnie rosnącej zróżnicowania etnicznego Polski nie został dotychczas wystarczająco uwzględniony w badaniach przemian społeczeństwa obywatelskiego. Badanie ukaże nowe, nietradycyjne, innowacyjne sposoby budowania wspólnotowości i metody samoorganizacji społecznej w nowym kraju imigracyjnym obliczu sytuacji kryzysowych. Tym samym uwidoczni i w pogłębiony sposób przeanalizuje głęboką zmianę społeczną która dokonuje się w Polsce w związku z jej nowym statusem kraju imigracji.

Proponowany projekt oferuje zatem zmianę paradygmatu ujmującego społeczeństwo obywatelskie jako odnoszące się wyłącznie do obywateli danego kraju: w jego budowaniu i wzmacnianiu uczestniczą również inne grupy, mniejszości narodowe i etniczne, a także imigranci (w tym uchodźcy). Sposoby ich uczestniczenia w aktywnościach społecznych wymagają skrupulatnego i wszechstronnego wyjaśnienia, którego brakuje w dotychczasowych podejściach. Aktywności społeczne migrantów i mniejszości w obliczu wyzwań migracyjnych są tym ważniejsze, że są to osoby często pozbawione pełnych praw politycznych: nie mogą głosować ani być wybierani w wyborach powszechnych, zatem działalność społeczna stanowi dla nich tym ważniejszą szansę na ekspresję polityczną, rozwiązywanie problemów społecznych dotyczących ich grupę etniczną oraz udział w życiu publicznym kraju pobytu. Podejście teorii praktyk pomoże ukazać, jak działania i codzienne rutyny na poziomie mikrospołecznym, podejmowane przez migrantów i przedstawicieli mniejszości, przekładają się na redefinicję i rekonstrukcję społeczeństwa obywatelskiego: wielokulturowego i otwartego również na nie-obywateli.

W projekcie wykorzystane zostaną głównie jakościowe metody badawcze, takie jak wywiady z imigrantami oraz przedstawicielami mniejszości narodowych, a także studia przypadków.